

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ

Гейц Олександр Олегович

УДК 342.9:179

**ПУБЛІЧНО-ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ
ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ**

12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Дніпро – 2019

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Дніпропетровському державному університеті внутрішніх справ, Міністерство внутрішніх справ України.

Науковий керівник –

доктор юридичних наук, професор
Лошицький Михайло Васильович,
Національна академія прокуратури України,
ректор.

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, професор
Беспалова Ольга Ігорівна,
Харківський національний університет внутрішніх справ,
завідувач кафедри адміністративної діяльності поліції;

кандидат юридичних наук
Кутерга Максим Володимирович,
Державне бюро розслідувань,
начальник другого відділу процесуального керівництва
управління організації і процесуального керівництва
досудовим розслідуванням, яке здійснюється слідчими
центрального апарату Державного бюро розслідувань
Департаменту організації і процесуального керівництва
досудовим розслідуванням кримінальних правопорушень.

Захист відбудеться 23 квітня 2019 року об 11-00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 08.727.02 Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ за адресою: 49000, м. Дніпро, просп. Гагаріна, 26.

З дисертацією можна ознайомитись у загальній бібліотеці Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ (м. Дніпро, просп. Гагаріна, 26).

Автореферат розіслано 21 березня 2019 року.

**Учений секретар
спеціалізованої вченої ради**

В.С. Березняк

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. У процесі свого становлення та розвитку суспільство закономірно породжує низку проблем, які стають перешкодою на шляху подальших змін і потребують вирішення, оскільки у протилежному випадку – занепад і зникнення. Однією із найважливіших проблем світової спільноти була та досі залишається корупція. Україна – не виняток, адже, на жаль, у нашій державі питання корупції є актуальним. Тривалий час корупція розглядалася як загроза національній безпеці, але на сьогодні ці підходи змінено, а запобігання згаданому негативному явищу зведено в ранг державної політики. Тому механізму корупції, з урахуванням світового та вітчизняного досвіду, протиставлено правовий механізм протидії корупції, останній з яких завдяки реформам все більше набуває рис публічного.

Прикро констатувати, але Україна у 2018 році, за даними Transparency International, не стала значно успішнішою порівняно з минулими роками. Статистика свідчить, що від моменту, коли ТІ почала з 2012 року застосовувати сучасну методику розрахунку, найнижчі СРІ для України були в 2013 році – 25 балів. Відтоді наші показники повільно покращилися до 32 балів, але все одно є гіршими порівняно із прибалтійськими країнами колишнього Радянського Союзу. Дещо подібне можна спостерігати і за рейтингом Control of Corruption, згідно з яким результати зросли: від 11 балів у 2013 році до 22 балів у 2018 році.

Під час дослідження ми звернули увагу на декілька парадоксів. Так, у прибалтійських країнах показники СРІ є кращими за українські, хоча кількість відповідних наукових доробок у них значно менша. Серед дисертацій, присвячених проблемі протидії корупції, питома вага досліджень згаданих країн становила всього 3,5 %, тоді як український сегмент виявився більшим – 31,2 %. Також парадоксально, що українська адміністративна правнича наука та правотворчість наразі налаштовані у бік механізмів запобігання корупції, виявлення й усунення корупційних ризиків, натомість правозастосування показало збільшення адміністративного тиску наряду з превенцією, а 95,2 % опитаних респондентів схильні до посилення репресій.

Група правопорушень, пов'язаних із корупцією, все ще займає невелику питому вагу серед адміністративних правопорушень, менше 0,1 %, що може бути неоднозначним підтвердженням латентності та поширення корупції, хоча за результатами останніх досліджень простежується тенденція до збільшення кількості таких правопорушень, їх відсоток зріс майже вдвічі: з 0,04 % у 2013 році до 0,09 % у 2018 році.

У науковій літературі дослідженню правових механізмів протидії корупції неодноразово приділяли увагу відомі вчені-правознавці, зокрема В.Б. Авер'янов, О.М. Бандурка, М.Ю. Бездольний, К.В. Бердникова, П.Й. Бернадський, В.Д. Гвоздецький, І.П. Голосніченко, О.М. Дрегулян, О.З. Захарчук, В.В. Іванцов, Т.С. Курило, В.І. Литвиненко, І.Є. Мезенцев, М.І. Мельник, А.М. Михненко, Е.С. Молдован, Г.О. Омельченко,

О.О. Онищук, Я.Ю. Пилип, Ю.В. Рум'янцев, С.С. Серьогін, Д.М. Стародуб, Т.М. Супрун, В.А. Суханов, Ю.А. Тихомиров, М.Л. Хавронюк, С.О. Шатрава, О.С. Юнін, М.О. Ярошенко та ін.

Проте наразі постало питання перегляду усталених і пошуку нових підходів до розуміння суті та поняття механізму протидії корупції, публічних і правових напрямів його формування. При цьому спеціальних досліджень, спрямованих на вивчення саме таких особливостей згаданого механізму, майже не проводилося, а зазначена тематика в роботах з адміністративного права повноцінно не вивчалась. Також додаткової уваги та вивчення потребує генезис публічно-правового механізму протидії корупції, яка зазвичай розглядалася неавтентично. Лише частково висвітленою є історіографія з 2011 року по теперішній час. З 2013 року не ідентифіковано тенденції притягнення до адміністративної та дисциплінарної відповідальності осіб за корупційні правопорушення. Не зроблено спроб дослідити ситуацію з врегулюванням протидії корупції на ТОТ України. Вчені, коли працюють з нормативним матеріалом, не завжди генерують інноваційні правові засоби, а переважно досліджують та пропонують зміни тих, які впроваджено законодавцем. Попри доступні технічні здобутки інформаційного сторіччя увагу наукового світу класично приділено шляхам вдосконалення на основі досягнень адміністративного права, суміжних галузей правових знань, філософії, соціології, політології, економіки, психології чи кримінології, а не футурології чи технічних наук. Як наслідок, наприклад, державою на кошти платників податків було створено та монополізовано автоматизовані механізми перевірки декларанта, не передбачено його рівноправ'я з нею у самоконтролі.

Разом з тим доречно віддати належне дисертації О.Я. Коровяк «Механізм адміністративно-правового регулювання попередження та протидії корупції в Україні» (Львів, 2014), яка має вагоме теоретичне та практичне значення, проте її наукові положення стосуються адміністративно-правового механізму. А в роботі О.Г. Боднарчука «Теоретичні основи та адміністративно-правові механізми протидії корупції в Державній кримінально-виконавчій службі України» (Київ, 2016) досліджено теоретичні основи адміністративно-правового механізму протидії корупції в контексті діяльності лише одного державного органу. Дослідження С.М. Алфьорова «Адміністративно-правовий механізм протидії корупції в органах внутрішніх справ» (Харків, 2011) та І.В. Корулі «Міліція в механізмі протидії корупції» (Київ, 2012) не менш цінні, але втрачають практичне значення через проведені реформи.

Доцільність нашого дослідження є цілком зрозумілою, адже від наукової та законодавчої дієвості механізму протидії корупції залежить, з одного боку, спроможність науки вирішити відповідні актуальні проблеми, а з іншого – нівелювання корупції.

Отже, досліджувана проблема може бути представлена трьома ключовими питаннями – як термінологічним протиріччям через розширення змісту суспільних відносин з правової протидії корупції, прогалиною у

вирішенні розбіжностей юридичного та фактичного регулювання публічно-правового механізму протидії корупції в умовах окупації та анексії, так і стагнаціями репресивного підходу у протидії корупції.

Зазначені обставини обумовлюють актуальність та вибір теми дисертації.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційне дослідження виконано відповідно до Стратегії сталого розвитку «Україна-2020», схваленої Указом Президента України від 12 січня 2015 р. № 5/2015, Державної програми щодо реалізації засад державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційної стратегії) на 2015-2017 роки, схваленої Постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 року № 259.

Дисертацію виконано в межах загальноуніверситетської наукової теми «Теоретико-методологічні та прикладні проблеми державотворення та правотворення в Україні» (державний реєстраційний номер 0118U100436).

Мета і задачі дослідження. *Мета* дисертації полягає в тому, щоб на підставі результатів аналізу законодавства України та узагальнення його правореалізації, міжнародного та іноземного досвіду праворегулювання визначити поняття, зміст та особливості публічно-правового механізму протидії корупції в Україні з виробленням пропозицій його удосконалення.

Досягнення поставленої мети вимагає вирішення таких *задач*:

– уточнити генезу інституту публічно-правового механізму протидії корупції в Україні;

– розглянути вітчизняну історіографію протидії корупції та з'ясувати роль у ній досліджень механізму публічно-правової протидії корупції;

– охарактеризувати стан протидії корупції в Україні;

– сформулювати поняття публічно-правового механізму протидії корупції;

– з'ясувати місце публічно-правового механізму протидії корупції в адміністративному праві та розробити класифікацію останнього;

– розглянути елементний склад і визначити риси публічно-правового механізму протидії корупції;

– дати визначення міжнародним стандартам публічно-правового механізму протидії корупції та виробити їх класифікацію;

– вивчити законодавче регулювання публічно-правового механізму протидії корупції в іноземних країнах;

– визначити стан регулювання публічно-правового механізму протидії корупції на тимчасово окупованих територіях України.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають у сфері публічно-правового механізму протидії корупції в Україні.

Предметом дослідження є публічно-правовий механізм протидії корупції в Україні.

Методи дослідження. Методологічну основу дослідження складає комплекс загальнофілософських, загальнонаукових та спеціально-наукових методів пізнання, що забезпечує отримання достовірних наукових результатів

та всебічне висвітлення досліджуваної проблеми. Зокрема, *історико-правовий метод* дозволив уточнити генезу інституту публічно-правового механізму протидії корупції в Україні (підрозділ 1.1). *Методи історіографічного аналізу та синтезу, проблемно-хронологічний, традиційний (якісний) та формалізований (контент-аналіз) методи аналізу документів* застосовані при вивченні історіографії протидії корупції (підрозділи 1.2, 3.3). *Соціологічний та статистичний методи* використано для аналізу й узагальнення результатів проведеного опитування, а також емпіричних даних (підрозділи 1.3 та 2.3). *Лінгвістичний та логіко-семантичний методи* використано при розгляді термінологічних питань та формулюванні понятійного апарату (розділ 2, підрозділи 3.1, 3.2). *Порівняльно-правовий метод* покладено в основу аналізу законодавства у досліджуваній сфері в Україні (підрозділи 3.2, 3.3), а також компаративного аналізу відповідних норм вітчизняного та міжнародного права (підрозділ 3.1). *Аналітичний метод* надав можливість встановити необхідність вдосконалення адміністративного законодавства, що регламентує публічно-правовий механізм протидії корупції, а *логіко-юридичний* – виробити пропозиції та рекомендації у даному напрямку (підрозділи 1.3, 2.3, 3.2, 3.3). *Системно-структурний метод* застосовувався при встановленні місця досліджуваного механізму в системі адміністративного права, елементного складу вказаного механізму та при аналізі системи суб'єктів протидії корупції в Україні, а *формально-юридичний* – під час дослідження судової практики та нормативно-правових актів, що визначають їх функції та повноваження (підрозділи 2.2 та 3.1). *Методи класифікації та групування* використовувалися для дослідження елементів публічно-правового механізму протидії корупції, його різновидів та стандартів (підрозділи 2.2, 2.3, 3.1). За допомогою *метода дедукції* на основі знань про загальний стан і тенденції розвитку інститутів держави та права окреслено перспективні напрями удосконалення публічно-правового механізму протидії корупції (підрозділи 1.1, 1.2, 2.3, 3.3). *Метод абстрагування* дозволив відійти від несуттєвих властивостей, зв'язків і відношень такого багатогранного явища, як корупція, й зосередитись на найважливіших, з точки зору цілей дослідження, рисах і закономірностях механізму протидії корупції (підрозділи 1.2, 1.3, 2.1, 2.3, 3.2). Вимог формальної логіки щодо визначеності, послідовності, несуперечності й обґрунтованості суджень здобувач дотримувався у формулюванні висновків і пропозицій відповідно до мети дослідження.

Науково-теоретичне підґрунтя для виконання дисертації заклали фундаментальні напрацювання з мовознавства, філософії, теорії права та держави, історії держави та права України, адміністративного, кримінального права, державного управління й інших правових наук, теорії управління, економіки правопорушень тощо.

Нормативною основою дисертації є Конституція України, ратифіковані Україною міжнародні договори, КУпАП, чинні антикорупційні законодавчі та підзаконні нормативно-правові акти. Під час дослідження використано міжнародні акти та антикорупційне іноземне законодавство (Латвійська,

Литовська, Естонська Республіки, Республіки Грузія та Молдова, РФ), практика якого може бути корисною для України.

Інформаційну та емпіричну основу дисертації становлять: звітність 1-КОР МВС України за 2013-2018 рр.; звіти НАБУ, НАЗК за 2016-2018 рр. та інших органів державної виконавчої влади; судова статистика за 2013-2018 рр.; судова практика розгляду адміністративних справ про корупційні правопорушення; рейтинги СРІ та Control of Corruption; пам'ятки права; довідкові й енциклопедичні видання, політико-правова публіцистика; бюджети ГПУ, НАБУ, НАЗК і НПУ; 5 державних реєстрів; статистика запитів Google Trends; статистичні розрахунки Д.Г. Заброди, А.О. Зоткіна, О.В. Клок, І.В. Костенок, Д.О. Сіренко й О.В. Терещука. Наукове обґрунтування проблем дисертації підтверджено соціологічним опитуванням 437 респондентів та інтерв'юванням 10 працівників поліції. Також використано джерела з квазі-держав та особистий досвід роботи в органах МВС України.

Наукова новизна одержаних результатів визначається тим, що дисертація є одним із перших комплексних досліджень публічно-правового механізму протидії корупції в Україні. У результаті дослідження сформульовано низку нових наукових положень і висновків, запропонованих особисто здобувачем. Основні з них зводяться до таких положень:

уперше:

- сформульовано поняття публічно-правового механізму протидії корупції як різновиду антикорупційного механізму юридичної протидії, що характеризується: по-перше, його використанням уповноваженими суб'єктами у формі діяльності, правового інституту або інструменту з метою підтримки нормального стану суспільних відносин у поєднанні диспозитивних та імперативних методів адміністративного права; по-друге, специфічними суспільними відносинами; по-третє, суспільною необхідністю дієвого протистояння корупції у публічній і приватній сферах;

- обґрунтовано положення щодо доцільності виділення елементів публічно-правового механізму протидії корупції залежно від механістичної ролі, ступеня значимості та характеру призначення, а також запропоновано шляхи його вдосконалення на основі впровадження засобів штучного інтелекту;

- запропоновано під міжнародними стандартами публічно-правового механізму протидії корупції розуміти різновид міжнародних стандартів, до яких відносяться як міжнародно-правові норми і принципи, якими з метою встановлення загальноновизнаного належного рівня закріплено стандартизовані правила поведінки в механізмі протидії корупції, так і документи міжнародних організацій зі стандартизації у сфері протидії корупції;

удосконалено:

- вітчизняну історіографію дисертаційних досліджень проблематики протидії корупції з визначенням специфічних тенденцій її розвитку протягом останніх восьми років;

- класифікацію механізмів публічно-правової протидії корупції, яку

представлено такими критеріями, як: суб'єктна ознака, характер функції у протидії, природа правових норм, сфера інтересів і галузь державного управління;

– класифікацію міжнародних стандартів публічно-правового механізму протидії корупції, для чого запропоновано їх поділяти залежно від характеру, природи норм права, предмета механізму протидії, функціонального призначення, запозичення, імперативності, авторства або інтересів;

– генезу інституту публічно-правового механізму протидії корупції, яка, на відміну від відомих, ґрунтується на лінійності історичного часу – до та після здобуття незалежності Україною, інституалізації суспільних відносин і систематизації законодавства;

– аргументацію щодо місця публічно-правового механізму у системі адміністративного права, яке умовно асоціюється з адміністративно-політичною сферою управління його особливої частини;

дістало подальшого розвитку:

– оцінювання стану протидії корупції, у т.ч. щодо притягнення до адміністративної та дисциплінарної відповідальності за вчинення корупційних правопорушень;

– регулювання публічно-правового механізму протидії корупції на тимчасово окупованих територіях України, стан якого охарактеризовано правовим нігілізмом і використанням практики російського антикорупційного законодавства;

– порівняльно-правове дослідження законодавчого регулювання публічно-правового механізму протидії корупції серед країн колишнього СРСР.

Практичне значення одержаних результатів зумовлено тим, що вони становлять як науково-теоретичний, так і практичний інтерес та можуть бути використані у:

– науковій діяльності – для подальшого дослідження проблем протидії корупції (акт впровадження Науково-дослідного інституту публічного права від 17.05.2018);

– правотворчій діяльності – для вдосконалення Кодексу України про адміністративні правопорушення, Закону України «Про запобігання корупції» та ряду підзаконних нормативно-правових актів у сфері протидії корупції (довідка Науково-дослідного інституту публічного права від 17.05.2018);

– правозастосуванні – для вдосконалення діяльності у сфері протидії корупції та покращання практичної діяльності поліції;

– навчальному процесі – у викладанні студентам і курсантам вищих навчальних закладів дисциплін «Адміністративне право», «Адміністративний процес», під час підготовки підрозділів підручників та навчальних посібників із відповідних навчальних курсів, а також статей і наукових повідомлень (акт впровадження Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ від 22.03.2018).

Апробація результатів дисертації. Результати дослідження, його

основні рекомендації й висновки оприлюднено на науково-практичних конференціях: «Правові та організаційні засади забезпечення державою правоохоронної функції» (м. Дніпро, 2017 р.), «Правові та організаційні засади забезпечення державою правоохоронної функції» (м. Дніпро, 2018 р.).

Публікації. Основні положення та результати дисертації викладено у шести наукових статтях, з них п'ять опубліковано у виданнях, що визнані як фахові з юридичних наук, одна стаття – у зарубіжному науковому виданні, а також у двох тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

Структура та обсяг роботи. Дисертація складається з основної частини (вступу, трьох розділів, які містять дев'ять підрозділів, висновків), списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації становить 305 сторінок, у т.ч. основного тексту – 185 сторінок. Список використаних джерел налічує 425 найменувань та займає 45 сторінок. Додатки викладено на 58-и сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовується вибір теми, визначаються мета, задачі, об'єкт, предмет та методи дослідження, наукова новизна отриманих результатів, їх теоретична та практична значущість, апробація, формулюються наукові положення, які виносяться на захист.

Розділ 1 «Теоретико-правова характеристика інституту публічно-правового механізму протидії корупції в Україні» складається з трьох підрозділів.

У *підрозділі 1.1 «Гене́за інституту публічно-правового механізму протидії корупції»* розглянуто загальновідомі інтерпретації походження та розвитку даного інституту, аналіз яких виявив їх різне хронологічне підґрунтя, неоднозначність та суперечливість.

Гене́за інституту публічно-правового механізму протидії корупції умовно розподілена на стадії:

1) походження, виникнення та формування передумов (від VIII ст. до н.е. – IV ст. н.е. до 24.08.1991, Північне Причорномор'я – території сучасної України – УРСР). Походження вказаного механізму відстежено у соціальних реакціях скіфів та слов'ян, що обумовило розгляд VIII ст. до н.е. як орієнтовного часу його виникнення. Надалі формування механізму відбилось у нормах звичаєвого, канонічного та писаного права власних та різних державно-правових формацій. Зроблено акцент на тому, що зміст антикорупційних положень актів КПРС, нормативно-правових актів УРСР і Кодексу професійної етики ІКОМ свідчить про те, що КК УРСР був не єдиним актом антикорупційного законодавства напередодні розпаду СРСР. Тому наряду з домінантою кримінально-правової доктрини слід вважати передумовами другого етапу формування норм механізму боротьби з корупцією радянського адміністративного та цивільного законодавства;

2) становлення та сучасний розвиток (з 24.08.1991 по теперішній час,

УРСР – Україна). Суттєва зміна характеру норм права з боротьби на запобігання перетворювала механізм у публічно-правовий. На цій стадії було явно непослідовним створення антикорупційного законодавства, яке у результаті виявилось таким, що потребує змін через вкрай радикальні прояви правового нігілізму.

У підрозділі 1.2 «Сучасна історіографія протидії корупції та роль в ній досліджень про механізм публічно-правової протидії корупції» з'ясовано, що вивчення проблем корупції та протидії їй здійснювалось з 1991 року та відбувалось переважно в межах юридичних наук.

Рух адміністративно-правової наукової думки щодо проблем корупції відбувся поетапно: 2000-2004 рр. – наслідування радянського репресивного підходу; 2005-2007 рр. – розбудова засад, методів і взаємодії в боротьбі; 2008-2011 рр. – відхід від репресивного підходу, зміна акценту з боротьби на протидію; 2012-2014 рр. – переосмислення боротьби, запобігання та протидії, пошук серед них дієвих механізмів; з 2015 р. і до сьогодні – утвердження домінантної ролі протидії та запобігання над боротьбою. Протягом вказаних етапів розвитку наукової думки погляд на характер боротьби або протидії як на адміністративно-правовий був безальтернативним, а її розгляд відбувався крізь теорію адміністративно-правового механізму.

Особлива увага звертається на отримані дані про тенденції в історіографії дисертаційних досліджень з 2011 року та роль досліджень механізму публічно-правової протидії корупції, серед яких помітно: застосування російськими вченими математичного моделювання для визначення ризиків корупції; збільшення з 14 % до 31,2 % української частки дисертацій; продовження зосередження української правової науки на адміністративно-правових (39,5 %), кримінально-правових чи кримінологічних аспектах (20,9 %), а не на кримінально-правових, як у Литовській Республіці (40 %), Республіках Грузія (75 %), Молдова (60 %) і РФ (19,8 %), управлінні й адміністрації (Латвійська Республіка – 100 %) чи філософії (Естонська Республіка – 100 %).

У підрозділі 1.3 «Стан протидії корупції в Україні» зроблено спробу проаналізувати, починаючи з 1991 року, антикорупційні державні заходи, пошуковий інтерес інтернет-аудиторії та стан притягнення до адміністративної та дисциплінарної відповідальності за корупційні правопорушення, а також розглянуто результати проведених опитувань респондентів та інтерв'ювання поліцейських.

Стверджується, що у 2006-2007 рр. мав місце суттєвим позитивний прогрес антикорупційних заходів, ці ж позитивні тенденції характерні і для періоду, починаючи з 2014 року по теперішній час. Негативним визнано те, що у відкритому доступі на сайті ВРУ не виявлено затвердженої Урядом України доповіді НАЗК за 2016 рік, хоча на сайті НАЗК вона розміщена, але не наглядно. З приводу доповіді за 2017 рік на сайті НАЗК наявне лише повідомлення про схвалення проекту, у згаданій доповіді не відшукати повні дані щодо відповідальності юридичних осіб і дисциплінарної відповідальності; декларантам не зручно формувати декларацію через відсутність автоматичного

збору та співставлення даних державних реєстрів, не досягнуто оптимального рівня протидії корупції, коли витрати дорівнюють шкоді, адже лише 2017 року встановлена сума збитків і шкоди є у 8 разів більшою за бюджети НАБУ, НАЗК, НПУ та ГПУ, що становить 170 млрд. грн., з них 232 тис. грн. або 0,000001 % – це шкода від адміністративних деліктів. Також спостерігається відносно висока латентність дисциплінарних корупційних деліктів і деліктів, пов'язаних із корупцією, а також їх поширення у законодавчій та судовій гілках влади.

Спостерігається покращення ситуації щодо притягнення до адміністративної відповідальності осіб, які вчинили правопорушення, пов'язані з корупцією. Вперше кількість вказаних правопорушень перевищила 10 тис., що відбулось 2018 року, але призначений розмір санкцій більший за збитки. Зберігаються тенденції щодо найбільшої корумпованості представників виконавчої влади, а також переваги покараних посадових осіб місцевого самоврядування над державними службовцями та дрібними рангами службовців над вищими, суттєво помітно ураження бюджетної сфери та сфери земельних відносин; появились «мертві» статі КУпАП. Як і у випадку з адміністративною відповідальністю, результати дисциплінарної відповідальності вказали на збільшення кількості покараних і переважання суб'єктів деліктів невисокого службового щабля. Більш об'єктивну інтерпретацію ускладнено відсутністю відображення реального стану антикорупційними органами й у Єдиному державному реєстрі осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення.

У сучасній протидії корупції опитані респонденти однаково або більш ніж на 90 % віддають перевагу як необхідності міцної політичної волі проти корупції, так і посиленню репресії. Однак українська адміністративна правнича наука та законодавча практика орієнтовані у бік механізмів запобігання корупції, виявлення й усунення корупційних ризиків. При цьому, незважаючи на високу латентність дисциплінарних корупційних деліктів і деліктів, пов'язаних із корупцією, у правозастосування спостерігається збільшення адміністративного тиску поряд із превенцією.

Розділ 2 «Поняття публічно-правового механізму протидії корупції в Україні, його елементи» складається з трьох підрозділів.

У підрозділі 2.1 *«Суть та поняття публічно-правового механізму протидії корупції»* проаналізовано етимологічні, довідкові, філософські, релігійні та нормативно-правові джерела, після чого приділено увагу науковій літературі.

Відібрану сукупність наукових поглядів для зручності згруповано у дві групи, перша з яких відображає функціональне сприйняття механізму, а друга – інституційне. Крім того, окремо проаналізовано підходи до механізмів запобігання чи боротьби як споріднених правовою природою феноменів. Важливим для формулюванні суті та поняття досліджуваного механізму визнано застосування імперативного та диспозитивного методів, а також протиставлення двох порівняних феноменів або механізму протидії та

механізму корупції.

Суть публічно-правового механізму протидії корупції характеризується як публічна реакція. Вона має механістичний прояв у суспільних відносинах. За її допомогою відбувається адекватне протистояння механізму корупції та підтримка нормального стану суспільних відносин на основі поєднання диспозитивних та імперативних методів права.

Під публічно-правовим механізмом протидії корупції пропонується розуміти різновид антикорупційного механізму юридичної протидії, що характеризується його використанням уповноваженими суб'єктами у формі діяльності, правового інституту або інструменту з метою підтримки нормального стану суспільних відносин у поєднанні диспозитивних та імперативних методів адміністративного права; специфічними суспільними відносинами; суспільною необхідністю дієвого протистояння механізму корупції у публічній і приватній сфері.

Аргументами на користь саме цього терміна наведено як етимологічне обґрунтування та теорію людиноцентризму в праві, так і розширення змісту адміністративно-правового механізму протидії корупції за рахунок оновлення суспільних відносин та доцільність приведення його назви у відповідність до конституційних положень.

У підрозділі 2.2 «Місце та класифікація публічно-правового механізму протидії корупції» обґрунтовується думка місце зазначеного механізму в системі адміністративного права, яке умовно знаходиться у адміністративно-політичній сфері управління особливої частини. Для обґрунтування використано аналіз вітчизняного антикорупційного законодавства, який свідчить, що не всі норми права, які регламентують антикорупційні механізми, відносяться до галузі адміністративного права, та судову практику.

Класифіковано механізми публічно-правової протидії корупції залежно від суб'єктної ознаки (механізми протидії в органах державної влади, місцевого самоврядування й інших підприємствах, установах та організаціях, а також механізми протидії органами державної влади, місцевого самоврядування й іншими уповноваженими особами підприємств, установ та організацій; сфери надання послуг); характеру функції у протидії (забезпечення чи регулювання); природи норм права (матеріальні та процесуальні); інститутів норм права (деліктні, організаційно-правові, взаємодії тощо); сфери інтересів (публічно- або приватно-правові); галузі державного управління (адміністративно-політичні, соціально-культурні, економічні).

У підрозділі 2.3 «Елементний склад публічно-правового механізму протидії корупції» при дослідженні зазначеного складу особливу увагу звернено на риси правового механізму та наведено різні варіанти елементів, що обумовлюється існуючими формами протидії корупції.

Як риси елементів публічно-правового механізму протидії корупції пропонуються такі характеристики, як публічно-правова, матеріальна і процесуальна природа норм права, їх належність до адміністративного антикорупційного законодавства та правова інституалізація, специфічність

сфери протидії корупції, поєднання історичної та соціальної генези протидії корупції, конструктивний та деструктивний вплив потенційних та реальних трансформацій механізмів корупції, здатність на рівні механізмів дієво протидіяти корупції на найменшому та найвищому рівні, належність до структур інших механізмів тощо.

Вбачається, що у складі згаданого механізму доречно виділяти елементи залежності від механістичної ролі (основний/обов'язковий, додатковий/факультативний), ступеня значимості (важливий/несуттєвий) або ж від характеру призначення (функціональний/інституційний).

В умовах стрімкого розвитку сучасних інформаційних технологій вагоме значення для подальшої розробки питання елементів механізму даного виду може мати врегулювання нормами адміністративного права впровадження штучного інтелекту. У зв'язку з цим запропоновано правову регламентацію створення електронного помічника, який би допомагав, виконуючи корисні функції для декларанта та НАЗК: налаштування комунікації й інформування; моніторинг декларування; формування декларації й електронної справи декларанта, а також підрахунок та оцінка результатів перевірок декларацій.

Розділ 3 «Шляхи вдосконалення публічно-правового механізму протидії корупції в Україні» складається з трьох підрозділів.

У підрозділі 3.1 «Міжнародні стандарти у публічно-правовому механізмі протидії корупції та їх види» вивчено міжнародні документи у сфері протидії корупції та їх історію прийняття, за результатами чого вдосконалено термінологічну базу.

Враховуючи, що різновидом міжнародних стандартів є стандарти публічно-правового механізму протидії корупції, під останніми розуміються як міжнародно-правові норми і принципи, якими з метою встановлення загально визнаного належного рівня закріплено стандартизовані правила поведінки в механізмі протидії корупції, так і документи міжнародних організацій зі стандартизації у сфері протидії корупції.

Розроблено класифікацію видів стандартів залежно від їх характеру (загальні та антикорупційні), природи норм права (матеріальні та процесуальні), предмета механізму протидії (антикорупційної політики, діяльності спеціалізованих антикорупційних державних органів, декларування, співробітництва, корупційні правопорушення та інші делікти, пов'язані з корупцією, обмеження у фінансуванні політичних партій), функціонального призначення (конвенції або закони та власне стандарти), запозичення (ратифіковані і національні), імперативності (обов'язкові і необов'язкові), автора (ООН, ТІ, GREKO тощо) та інтересів (публічні і приватні).

Останнім часом у впровадженні Україною згаданих стандартів спостерігається нахил розвитку законодавства в бік ЄС з метою реалізації курсу реформ, а також відхід від співпраці з СНД з причин анексії та окупації.

На підставі проведеного аналізу наголошено, що для встановлення належної протидії корупції надзвичайно важливими за реальної загрози політичного реваншу «диктаторських» законів, а отже і відмови від курсу до

ЄС, є виважена й оперативна ратифікація та максимальна імплементація стандартів. Реалізація стандартів сьогодні стане запорукою успіху протидії завтра і навпаки – нератифікація, неімплементація та нереалізація виступить тривожним сигналом для громади та світу.

У підрозділі 3.2 «Законодавче регулювання публічно-правового механізму протидії корупції в іноземних країнах (на прикладі Латвійської, Литовської та Естонської Республік, Республік Грузія та Молдова)» проведено порівняльно-правове дослідження з метою пошуку аналогів рішень юридичних проблем, які є характерними і для українського суспільства.

В Україні порівняно з колишніми радянськими республіками, які вже є членами ЄС (Латвійська, Литовська та Естонська Республіки) або прагнуть отримати членство в ньому (Республіки Грузія та Молдова), законодавче регулювання публічно-правового механізму протидії корупції, розпочате одночасно, проходило різновекторно, з меншим арсеналом механізмів і гіршим результатом. Лише наприкінці 2014 року завдяки українській політичній волі вказаний механізм підпорядковано ідеї запобігання корупції, та, подібно до цих країн, він стає орієнтованим на виявлення корупційних ризиків та протидію хабарництву, купівлі голосів виборців, прихованому фінансуванню партій, зловживання владою, конфлікту інтересів, кумівській політиці, розкраданню майна, торгівлі інформацією тощо.

Крім того, розкрито спрямованість основних ідей антикорупційного законодавчого регулювання країн Балтії – членів ЄС і Республік Грузія та Молдова, порівняно об'єкти адміністративно-правової охорони кодифікованих актів антикорупційного законодавства, наголошено на недосконалісті ст. 14 КУПАП та відібрано ряд норм як вартих подальшої уваги для вірогідного запозичення.

У підрозділі 3.3 «Правовий нігілізм на тимчасово окупованих територіях України та стан регулювання публічно-правового механізму протидії корупції» звертається увага на те, що адміністративно-правова наука не містить у своєму арсеналі однозначних відповідей не лише щодо питання специфіки застосування антикорупційного законодавства в умовах анексії та окупації, а й щодо висвітлення ситуації на ТОТ України. Сепаратизм чи відповідні особливості державної політики застосування антикорупційного законодавства повноцінно ще не стали предметом досліджень. Роль публічно-правового механізму протидії корупції в подоланні нігілізму на ТОТ України не вивчено. Натомість російські вчені активно досліджують правовий нігілізм, зокрема щодо квазі-республік. При цьому правовий нігілізм опитані нами респонденти назвали однією з причин корупції у 86,5 % випадків, що лише підсилює важливість дослідження даного питання.

З урахуванням того, що з правовим нігілізмом та особливостями державної політики пов'язують якість законодавства та стан наукових досліджень, зроблено спробу охарактеризувати стан регулювання механізму публічно-правової протидії корупції на ТОТ України.

Встановлено, що на ТОТ України регулювання публічно-правового

механізму протидії корупції існує за шаблонами російського законодавця. Варіаціями таких шаблонів на ТОТ АРК є відносно повне копіювання російського федерального законодавства, змішане (Україна – ЛНР – РФ) чи часткове (ДНР – РФ). Ситуації у замовчувані протидії та формальності шаблонів схожі з РФ у ПМР, Республіках Південній Осетії та Абхазії. Крім того, відсутність наукових рад з юридичних наук, факти визнання РФ документів про науку й освіту, поодинокий інтерес до проблем корупції або його відсутність на рівні правових наук, за винятком ТОТ АРК, також віддзеркалюють ситуацію у ПМР, Республіках Південна Осетія й Абхазія.

За результатами аналізу надано ряд пропозицій.

ВИСНОВКИ

У дисертації наведено теоретичне узагальнення та запропоновано нове розв'язання наукового завдання щодо вдосконалення публічно-правового механізму протидії корупції в Україні. Основні результати дисертаційного дослідження викладені у висновках, які зводяться до таких положень та пропозицій (додаток В до дисертаційного дослідження):

1. Уточнено генезу інституту публічно-правового механізму протидії корупції, в якій виділено стадії: 1) походження, виникнення та формування передумов (від VIII ст. до н.е. – IV ст. н.е. до 24.08.1991, Північне Причорномор'я території сучасної України – УРСР); 2) становлення та сучасний розвиток (з 24.08.1991 по теперішній час, УРСР – Україна), яка, на відміну від відомих генез, ґрунтується на категоріях лінійного історичного часу – до та після здобуття незалежності Україною, інституалізації суспільних відносин та систематизації законодавства. Такий підхід дозволив на першій стадії пов'язати походження та час зародження із соціальними реакціями скіфів і слов'ян, говорити про вплив звичаєвого, канонічного та писаного права власних і різних державно-правових формацій. Як результат, змінено твердження про КК УРСР як про єдиний акт антикорупційного законодавства напередодні розпаду СРСР. Доведено, що доцільно вважати частиною даного виду законодавства норми механізму боротьби з корупцією радянського адміністративного та цивільного законодавства. Розгляд другої стадії дозволив розцінити характер змін норм права з боротьби на запобігання як перетворення адміністративно-правового механізму в публічно-правовий, вважати непослідовним створення антикорупційного законодавства, а останнє таким, що потребує вдосконалення.

2. Вивчення проблем корупції та протидії в Україні активно розпочато з 1991-1995 років, воно відбувається системно та здійснюється переважно в рамках юридичних наук. Можна простежити рух адміністративно-правової наукової думки за схемою: наслідування радянського репресивного підходу – розбудова засад, методів і взаємодії в боротьбі – відхід від репресивного підходу, зміна акценту з боротьби на протидію – переосмислення боротьби, запобігання та протидії, пошук дієвих механізмів – утвердження доміанти

протидії та запобігання над боротьбою. Дослідження механізму публічно-правової протидії корупції є відносно новим та перспективним напрямком, за рахунок чого український сегмент дисертацій збільшується, а українська правова наука продовжує зосереджуватись на адміністративно-правових, кримінально-правових і кримінологічних аспектах проблеми корупції.

3. Для сучасного стану протидії корупції характерні як покращання, коли суттєво помітним є позитивний прогрес антикорупційних заходів (2006-2007 рр., з 2014 року та дотепер), так і погіршення. Останнє пов'язується із частковою публічністю результатів протидії та їх неповнотою, недосконалістю декларування у частині автоматичного збору даних, перевірки та співставлення, неоптимальною протидією механізму корупції, коли витрати не дорівнюють шкоді, високою латентністю та відносним поширенням дисциплінарних корупційних деліктів та деліктів, пов'язаних із корупцією, особливо у законодавчій та судовій гілках влади.

Шляхами подолання негативних тенденцій, окрім політичних та економічних, можуть бути законодавчі, коли правові зміни спрямовано на автоматизацію процесу декларування та перевірки декларацій уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, а також на зобов'язання державних органів відобразити реальний стан притягнення до дисциплінарної відповідальності та на вдосконалення форм звітності. Саме тому визнано за доцільне такі зміни та доповнення до чинного Закону України «Про запобігання корупції»:

1) пункт 6 розділу XIII доповнити підпунктом 4) такого змісту: «Кабінету Міністрів України упродовж шестимісячного строку з дня набрання чинності змін до цього Закону забезпечити повторне та повне надання відповідними суб'єктами інформації до Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційні правопорушення, з дня набрання чинності цим Законом до дня фактичної передачі згаданого реєстру Національному агентству, та приведення її у відповідність до положень даного Закону»;

2) частину 2 пункт 4) статті 20 «Національна доповідь щодо реалізації засад антикорупційної політики» доповнити підпунктами:

«д) стану та результатів судового розгляду кримінальних корупційних правопорушень і правопорушень, пов'язаних з корупцією, а також протоколів про вчинення адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією;

е) стану та тяганини у виконавчих провадженнях за результатами розгляду кримінальних корупційних правопорушень і правопорушень, пов'язаних з корупцією, а також протоколів про вчинення адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією;

є) впливу здійснюваних заходів на рівень корупції на основі статистичних даних та результатів соціологічних досліджень».

3) частину 3 статті 20 «Національна доповідь щодо реалізації засад антикорупційної політики» викласти у такій редакції: «Спеціально уповноважені суб'єкти у сфері протидії корупції, інші державні органи, органи влади Автономної Республіки Крим, органи місцевого самоврядування до 15

лютого подають до Національного агентства інформацію, необхідну для підготовки національної доповіді щодо реалізації засад антикорупційної політики.

Підготовка інформації без аналізу співвідношень та без адміністративно-територіального поділу не допускається».

4. Публічно-правовий механізм протидії корупції – це різновид антикорупційного механізму юридичної протидії, що характеризується його використанням уповноваженими суб'єктами у формі діяльності, правового інституту або інструменту з метою підтримки нормального стану суспільних відносин у поєднанні диспозитивних та імперативних методів адміністративного права; специфічними суспільними відносинами (з приводу формування та реалізації антикорупційної політики, запобігання корупційним та пов'язаним з корупцією правопорушенням, запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, запобігання корупції у діяльності юридичних осіб, правил етичної поведінки, фінансового контролю, захисту викривачів, інших механізмів запобігання і протидії корупції, відповідальності за корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення та усунення їх наслідків); суспільною необхідністю дієвого протистояння механізму корупції у публічній і приватній сфері.

5. Місце публічно-правового механізму протидії корупції визначено з позиції інституту в системі адміністративного права, який умовно знаходиться в адміністративно-політичній сфері управління особливої частини.

Виділено різновиди зазначеного механізму залежно від таких критеріїв класифікації, як суб'єктна ознака, характер функції у протидії, природа правових норм, сфера інтересів і галузь державного управління.

6. Для елементного складу публічно-правового механізму протидії корупції характерні складові частини діяльності, правового інституту або інструменту. У складі згаданого механізму виділено елементи залежно від механістичної ролі, ступеня значимості або ж від характеру призначення.

Характерними рисами для елементів публічно-правового механізму протидії корупції визнано такі: публічно-правова, матеріальна та процесуальна природа норм права, їх належність до адміністративного антикорупційного законодавства, правова інституалізація, специфічність сфери протидії корупції, поєднання історичної та соціальної генези протидії корупції, конструктивний і деструктивний вплив потенційних та реальних трансформацій механізмів корупції, здатність протидіяти корупції на найменшому та найвищому рівні, належність до структур інших механізмів тощо.

Важливий потенціал розробки питання елементів механізму даного виду вбачається у врегулюванні нормами адміністративного права впровадження штучного інтелекту, зокрема у вигляді електронного помічника для декларування. Пропонується доповнити пункт 6 розділу XIII чинного Закону України «Про запобігання корупції» підпунктом 5) такого змісту: «Кабінету Міністрів України упродовж року з дня набрання чинності змін до цього

Закону у взаємодії із громадськістю згідно зі встановленим чинним законодавством порядком забезпечити розробку програмного забезпечення, спрямованого на створення та підтримку функціонування комунікації між особою, яка зобов'язана подавати декларацію відповідно до цього Закону, державними реєстрами та Національним агентством з можливістю автоматизованого формування, моніторингу, оцінки та перевірки інформації з декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування».

7. Різновидом міжнародних стандартів визнано стандарти публічно-правового механізму протидії корупції, під якими розуміємо як міжнародно-правові норми і принципи, якими з метою встановлення загальновизнаного належного рівня закріплено стандартизовані правила поведінки в механізмі протидії корупції, так і документи міжнародних організацій зі стандартизації у сфері протидії корупції. Запропоновано їх поділяти залежно від характеру, природи норм права, предмета механізму протидії, функціонального призначення, запозичення, імперативності, авторства або інтересів.

8. Основні ідеї законодавчого антикорупційного регулювання країн Балтії – членів ЄС полягають у запобіганні та боротьбі з корупцією (Латвійська Республіка), запобіганні корупції (Литовська Республіка) чи боротьбі з корупцією (Естонська Республіка). Акценти ідей зроблено в бік забезпечення запобігання впливу корупції та боротьби з нею (Латвійська Республіка), врегулювання приватних та публічних інтересів, стримування корупції (Литовська Республіка), а також суворої відповідальності та криміналізації діянь (Естонська Республіка). В Республіці Грузія виражено запобігання корупції, ідею несумісності інтересів та криміналізацію діянь. Натомість у Республіці Молдова законодавство протиставляє корупції непідкупність публічного сектору та нульову толерантність до корупції.

Вартими подальшої уваги є регламентація права декларанта додатково зазначати інформацію на свій розсуд (Латвійська Республіка), відповідальність за порушення заходів, передбачених законом про попередження організованої злочинності, обов'язок декларування усіма громадянами доходів і майна (Литовська Республіка), поширення антикорупційних законів на фрілансерів (Естонська Республіка), ясність щодо дій законодавства на анексованих територіях, вимірювання нерухомого майна при декларуванні, деталізація захисту інформаторів (Республіка Грузія), а також конструкція норм, де очевидним є підпорядкування одній ідеї з високим теоретичним рівнем (Республіка Молдова).

З огляду на вузький зміст стаття 14 КУпАП і суть глави 13-А «Адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією» КУпАП потребують між собою нормативного узгодження через ігнорування у першому випадку запобігання корупції. Пропонується змінити статтю 14 КУпАП «Відповідальність посадових осіб» та викласти її у такій редакції: «Посадові особи підлягають адміністративній відповідальності за адміністративні правопорушення, пов'язані з недодержанням установлених

правил у сфері охорони порядку управління, державного та громадського порядку, природи, здоров'я населення, запобігання корупції й інших правил, забезпечення виконання яких входить до їх службових обов'язків».

9. Доведено, що на ТОТ правовий нігілізм ускладнив регулювання публічно-правового механізму протидії корупції, який гіпертрофовано існує за шаблонами російського законодавця. Варіаціями таких шаблонів на ТОТ АРК є відносно повне копіювання російського федерального законодавства, змішане (Україна – ЛНР – РФ) чи часткове (ДНР – РФ). Замовчування результатів протидії та формальність шаблонів схожі із ситуацією з РФ у ПМР, Республіках Південній Осетії та Абхазії.

У науковій сфері ситуація віддзеркалює її стан у ПМР, Республіках Південна Осетія та Абхазія – відсутність наукових рад з юридичних наук; факти визнання РФ документів про науку та освіту; поодинокий інтерес до проблем корупції або його відсутність на рівні правових наук, за винятком ТОТ АРК.

У зв'язку з тим, що серед проявів правового нігілізму в Україні виокремлюються корупція та сепаратизм, перспективними науковими шляхами розвитку визнано вивчення досвіду Республік Молдова та Грузія. Досвід вітчизняного кримінального процесуального законодавства в умовах АТО може також стати одним із напрямків для розвитку досліджуваного правового інституту.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

*Наукові праці, в яких опубліковані
основні наукові результати дисертації:*

1. Гейц О.О. Законодавче регулювання публічно-правового механізму протидії корупції (на прикладі латвійської, литовської та естонських республік, республік Грузія та Молдова). *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2017. Випуск 43. Т. 4. С. 284-289.

2. Гейц О.О. Нормативно-правове регулювання визначення публічно-правового механізму протидії корупції в адміністративно-політичній сфері. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2018. № 1. Том 3. С. 122-128.

3. Гейц О.О. Стан протидії в Україні адміністративним правопорушенням, пов'язаним із корупцією, впродовж 2013 року – 1 півріччя 2018 року (за матеріалами відомчої та судової звітності). *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Юриспруденція»*. 2018. № 36. С. 156-161

4. Гейц А.О. Международные стандарты в публично-правовом механизме противодействия коррупции. *Право и закон*. 2018. № 3. С. 121-127.

5. Гейц О.О. Державно-правовий, хронологічний та історіографічний підходи до вивчення інституту публічно-правового механізму протидії корупції в адміністративно-політичній сфері. *Науковий вісник*

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. 2018. № 3. С. 160-164.

6. Гейц О.О. Систематизація наукових досліджень з протидії корупції. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2018. № 4. С. 118-122.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

7. Гейц О.О. Місце спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції в сферах державного управління (на прикладі НПУ). *Правові та організаційні засади забезпечення державою правоохоронної функції: матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конференції (Дніпро, 30 травня 2017 р.)*. Дніпро: Дніпропетровський держ. ун-т внутр. справ, 2017. С. 125-128.

8. Гейц О.О. Правовий нігілізм і регулювання механізму публічно-правової протидії корупції на тимчасово окупованих територіях. *Правові та організаційні засади забезпечення державою правоохоронної функції: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Дніпро, 30 жовт. 2018 р.)*. Дніпро: Дніпропетровський держ. ун-т внутр. справ, 2018. С. 272-275.

АНОТАЦІЯ

Гейц О.О. Публічно-правовий механізм протидії корупції в Україні. – *На правах рукопису*.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. – Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ Міністерства внутрішніх справ України, Дніпро, 2019.

Дисертацію присвячено аналізу законодавства України, узагальненню міжнародного й іноземного досвіду праворегулювання (на прикладі Латвійської, Литовської й Естонської Республік, Республік Грузія та Молдова) з метою визначення змісту й особливостей публічно-правового механізму протидії корупції в Україні, а також окреслення шляхів його вдосконалення. Підкреслено важливість протидії корупції як особливого об'єкта адміністративно-правової охорони.

У роботі уточнено генезу інституту публічно-правового механізму протидії корупції в Україні та продовжено полеміку щодо його походження, часу виникнення, а також щодо джерел антикорупційного законодавства.

Узагальнено та систематизовано вітчизняну історіографію дисертаційних досліджень проблематики протидії корупції, виокремлено головні тенденції, зокрема рух сучасної наукової думки від репресії до запобігання та протидії.

Проведено оцінювання стану протидії корупції, у т.ч. притягнення до адміністративної та дисциплінарної відповідальності за вчинення корупційних правопорушень.

Сформульовано поняття публічно-правового механізму протидії корупції як специфічного різновиду антикорупційного механізму юридичної протидії,

що здійснюється з метою підтримки нормального стану суспільних відносин за допомогою адміністративного права на основі поєднання його диспозитивних та імперативних методів з боку уповноважених суб'єктів такої протидії, яка може набувати форм діяльності, правового інституту або інструменту, об'єднаних необхідністю дієвого протистояння механізму корупції у публічній і приватній сфері.

Визначено місце публічно-правового механізму у системі адміністративного права.

Обґрунтовано положення щодо доцільності виділяти елементи публічно-правового механізму протидії корупції залежно від механістичної ролі, ступеня значимості та характеру призначення. Рекомендовано як джерело подальшої розробки питання елементів механізму даного виду розглядати врегулювання нормами адміністративного права впровадження штучного інтелекту.

Вивчено зарубіжний досвід і міжнародні стандарти правової протидії корупції та можливості його адаптації для України. Запропоновано під міжнародними стандартами публічно-правового механізму протидії корупції розуміти різновид міжнародних стандартів, до яких відносяться як міжнародно-правові норми та принципи, якими з метою встановлення загальноновизнаного належного рівня закріплено стандартизовані правила поведінки в механізмі протидії корупції, так і документи міжнародних організацій зі стандартизації у сфері протидії корупції. Виокремлено різновиди згаданих міжнародних стандартів.

Висвітлено стан регулювання публічно-правового механізму протидії корупції на тимчасово окупованих територіях України.

Розроблено низку пропозицій і рекомендацій, спрямованих на удосконалення антикорупційного законодавства.

Ключові слова: *корупція, антикорупційний механізм, публічно-правовий механізм, протидія корупції, корупційне правопорушення, адміністративна та дисциплінарна відповідальність, міжнародні стандарти, правовий нігілізм, окупація, анексія.*

SUMMARY

Heyts O.O. Public-legal mechanism of combating corruption in Ukraine.

- On the rights of the manuscript.

The Dissertation is for candidate degree of legal sciences on specialty 12.00.07 – Administrative Law and Procedure; Financial Law; Informational Law. – Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine, Dnipro, 2019.

The dissertation is devoted to the analysis of the Ukrainian legislation and the generalization of international and foreign lawful regulation experience (for example, the Republic of Latvia, Lithuania and Estonia, the Republic of Georgia and Moldova) in order to determine the essence, concept, content and peculiarities of the public-legal mechanism of combating corruption in Ukraine, as well as outline ways

his improvement. The importance of counteracting corruption as a special object of administrative and legal protection is emphasized.

The article clarifies the genesis of the institute of the public-legal mechanism of combating corruption in Ukraine and continues the controversy regarding its origin and time of its occurrence, as well as the sources of anti-corruption legislation.

The national historiography of the dissertation researches of the problem of counteraction to corruption is generalized and systematized, main tendencies are outlined, in particular, the movement of modern scientific thought from repression to prevention and counteraction.

An assessment of the state of counteraction to corruption, including bringing to administrative and disciplinary responsibility for committing corruption offenses.

The concept of a public-legal mechanism for combating corruption as a kind of anticorruption mechanism of legal counteraction is formulated in order to support the normal state of social relations with the help of administrative law on the basis of a combination of its dispositive and imperative methods on the part of authorized subjects of such opposition, which can acquire forms - activity, legal institution or instrument, combined by the need for effective counteraction to the mechanism of corruption in the public and private sectors, and to be dependent.

The place of public-law mechanism in the system of administrative law is determined.

The article on the expediency of allocating elements of the public-legal mechanism for combating corruption based on the mechanistic role, the degree of significance and the nature of the appointment is substantiated. It is recommended as a source of further development of the question of the elements of the mechanism of this type - the regulation of the rules of administrative law the introduction of artificial intelligence.

Foreign experience and international standards of legal counteraction to corruption and possibilities of its adaptation for Ukraine have been studied. It is proposed to understand the international standards of the public legal mechanism for combating corruption to understand a variety of international standards, which include international legal norms and principles that establish standardized rules of conduct in the anti-corruption mechanism and standardization documents of international organizations in order to establish a generally accepted level in the field of counteraction to corruption. Varieties of the mentioned international standards are singled out.

The state of regulation of the public-legal mechanism of counteraction to corruption in the temporarily occupied territories of Ukraine is highlighted.

A number of suggestions and recommendations aimed at improving anti-corruption legislation have been developed.

Keywords: *corruption, anticorruption mechanism, public-legal mechanism, counteraction to corruption, corruption offense administrative and disciplinary responsibility, international standards, legal nihilism, occupation, annexation.*